

EL PLEIT O LA CONTESA O “CONTIENDA” DELS ALFORINS

Por Agustí Ventura i Conejero

Els Alforins o Alhorines (en àrab Sitges o dipòsits de gra) és la partida o territori situat entre Cabdet i el terme de la Font de la Figuera i Fontanars dels Alforins, que en conserva el nom, que era part del terme d'Ontinyent, i també el terme de l'antic Castell de Biar. És on ara està situada l'estació del ferrocarril de La Encina, i l'encreuament de les carreteres d'Alacant-Madrid i de la Font de la Figuera a Capdet, leclà i Múrcia. Aquest territori va ser arrevatat per Villena en temps del Reis Catòlics per a no quedar aïllada d'Almansa, i va originar un llarguíssim pleit, que va començar amb la demanda de Cabdet contra Villena el 26 de febrero de 1482: aquest pleit no ha tingut encara sentència definitiva. Veiem com ho explica Martí de Vicianà en 1445:

Cabdet dista de València 17 leguas y su término es contornado de Biar, Fuente de la Higuera, Fontinent y Castilla, aunque Villena le tiene usurpada una manga de término, y pone a Cabdet y su término dentro de Castilla; lo que no se ha de creer que el Reino de Valencia tenga una Vila aislada dentro en Castilla. Y esto que pretende Villena procede de quando Cabdet fue arruinado por las guerras y no havia quien sus derechos defendiesse, Villena se enseñoreó y apropió para sí toda aquella manga de tierra. Y pues los de Cabdet fueron pocos, con poco campo de labranza se sustentaban. En este medio los de Villena entravan arando por los campos de Bugarra, cogiendo los panes y aplicándose los campos, y en esto pasaron los años hasta que los de Cabdet crecieron en número y poder, y quisieron cobrar todo su término y echar de él a los de Villena. Entonces los de Villena por su pretendida

possession firmaron de derecho, por lo que anda el pleito y dura hasta agora.”

En les Corts valencianes de 1537 (Ricardo García Càrcel, Cortes de Carlos I, València 1972, pàg. 90) es va tractar el tema de la següent manera:

“Item senyor com pendent la qüestió que es tracta entre la vostra Vila de Cabdet del Regne de València de una, e la ciutat de Villena del Regne de Castella de part altra sobre la divisió dels termens, no es puixa pasar de una part del vostre Regne de València en l’altre, çó és d’Ontinyent, Moixent e altres viles situades en aquella part a la governació d’Oriola, e senyaladament ab carros, sens travessar per aquella part de terme que és litigiosa entre les dites vila y ciutat, e fins a hui no es donava empaig algú als vostres vassalls del vostre Regne de València, que passaven per lo dit terme, ni fent-los pagar drets alguns, ni executant en ells la pragmática de no cavalcar en mules per vostra Magestat novament preconizada. E de pocs diez ençà se son posades guardes en lo dit pas, i exigixen dels qui per allí passen, com si a tot efecte entrasen en lo terme de Castella per pasar avant o aturar en aquell, passants aquells tan solament per via de trànsit de una part del dit Regne a altra, e hajen executat la dita pragmática, lo que es intolerable dan dels habitants del dit Regne sens resultar-ne servei algú a vostra Magestat ni utilitat a vostres drets reals. Supliquen per çó los dits Tres Braços, que fins tant la dita qüestió sia decidida e determinada, no sia fet empaig algú als qui passaran per lo dit terme, ans passen liberament per aquell com passen per altres parts del dit Regne de València, ni executen dita pragmática, e que per açó mane vostra Magestat expedir excutòries oportunes. Plau a sa Magestat.”

Encara un segle després durava el pleit i en las Corts de 1604 (E. Ciscar Pallarés, Cortes Valencianes de Felipe III, 1973, pàg. 93) s'acorda:

“Que sa Majestat nomenarà dos oidors, lo ú del Consell Suprem d’Aragó i altre del de Castella per a la decisió de la causa que es porta entre la ciutat de Villena i la Vila de Cabdet.

Item se suplica a vostra Majestat, que per quant se han seguit i de cascun dia se segueixen molt danys i escàndols entre los veïns i habitants de la ciutat de Villena del Regne de Castella de una, i los veïns e habitants de la Vila de Cabdet del Regne de València de part altra, sobre un plet que es porta e tracta entre les dites parts 120 anys ha sobre una partida de terme nomenada los Alforins, en la qual les guardes de Castella fan gran vexació als passagers d’aquest Regne, lo qual plet no se ha pogut decidir, ni donar setència en aquell, per ocasió que los oidors, que s’han nomenat del Consell Suprem d’Aragó i del Consell Real de Castella, son estat i son persones ocupadíssimes i homens vells i mai se ha pogut arribar al fi d’aquesta causa; per çó supliquen a vostra Majestat dits Tres Braços sia servit nomenar dos Oidors lo ú de la Real Audiència de València i lo altre de la Cancelleria de Granada, o un Oidor del Consell Suprem d’Aragó, i lo altre del Consell Real de Castella, los més jovense desocupats, per a que puguen accedir al lloc de la visura, si será menester, i per a que dins quatre mesos après de feta dita nominació hajen vist lo procés i memorials de les parts, i donats setència en aquell.”

Molt ben documentat sobre aquest pleit està l'article del Cronista de Villena, que agranava cap a casa, don José Maria Soler (Aportación al estudio del Pleito de los Alhorines, publicat

al III volum de les Actes del Primer Congrés d'Història del País Valencià, 1976, pàg. 11-46), on aporta gran quantitat de documents, i fotos de la Torre de Bogarra. Però hi ha un error important, i és que la Torre de "Burryharon", que en els Furs del Regne eren el molló, on acabava el Regne de València, no estava en la Zafra (límit actual entre Fontanars i Villena), sino molt més al Nord:

És la partida de Burjafaró del terme de la Font de la Figuera, vora la Venta del Port, limitant amb el terme d'Almansa: també la Torre Grande d'Almansa, propera al límit del Regne s'anomenava antigament així, segons explica Joaquin Garcia Saez, en "la edificación rural en el término municipal de Almansa, Albacete, 1988".

Per tant és prou probable que la partida dels Alforins fora del terme de Capdet i per tant del Regne de València.

Quan la sentència no era encara definitiva, Capdet fou castigada e 1707 a pasar a Castella, i es va consolidar la pertinença de la zona al terme de Villena.